

2026-07-02
S2026/01366
S2026/01469

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram ett nationellt basprogram för ungdomsmottagningar

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett nationellt basprogram för ungdomsmottagningar för att stärka och utveckla ungdomsmottagningarnas arbete med ungas fysiska, psykiska samt sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.

När uppdraget utförs ska Socialstyrelsen föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från berörda myndigheter, däribland Folkhälsomyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Sveriges Kommuner och Regioner samt ett urval av kommuner, regioner, professionsföreningar och andra berörda aktörer.

Socialstyrelsen ska senast den 26 oktober 2026 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Delredovisningen ska innehålla en plan för uppdragets genomförande.

Socialstyrelsen ska senast den 15 december 2027 lämna en muntlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Socialstyrelsen ska senast den 30 juni 2028 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Slutredovisningen ska innehålla en plan för att stödja implementeringen av basprogrammet samt en redovisning av utvecklingsbehov inom området, inbegripet Socialstyrelsens roll i ett sådant utvecklingsarbete, kopplat till uppföljning och implementering.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2026 använda 2 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2026 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 22 Nationellt hembesöksprogram.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2026. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2027 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Ungdomsmottagningarna utgör en etablerad del av det hälsofrämjande och förebyggande arbetet riktat till barn och unga. De har ett högt förtroende bland unga och fyller en viktig funktion som första kontakt i vård- och stödsystemet i arbetet med ungas fysiska, psykiska samt sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.

Flera insatser pågår för att stärka och utveckla insatserna riktade till barn och unga. Regeringen har beslutat en nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention för de kommande tio åren (skr. 2024/25:77). Målsättningen är att skapa en gemensam inriktning som integrerar arbetet med att främja psykiskt välbefinnande, förebygga psykisk ohälsa och suicid, och förbättra livsvillkoren för personer som lever med olika psykiatriska tillstånd. Flera mål, delmål och prioriterade insatser i strategin har bäring på unga, inte minst delmålet om ökade investeringar i barn och unga för en god psykisk hälsa. Inom det delmålet är arbetet för att ungdomsmottagningar och andra lågtröskelverksamheter ska nå grupper som i dag inte söker sig till verksamheterna prioriterat. Folkhälsomyndigheten har även på uppdrag av regeringen tagit fram en nationell strategi för att förebygga ensamhet och skapa god gemenskap i befolkningen, där barn och unga identifierats som en av riskgrupperna. Strategin gäller för åren 2025–2029.

Regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga till och med 20 års ålder (S2023/02379). Uppdraget, som inkluderar ungdomsmottagningarna som en central aktör,

syftar till att göra den svenska barn- och ungdomshälsovården mer likvärdig, sammanhållen och kunskapsbaserad samt att utveckla uppföljningen av barns och ungas hälsa. Ungdomsmottagningarnas målgrupp sträcker sig däremot upp till 25 års ålder, och har därmed en större målgrupp än det nationella hälsoprogrammet.

Därutöver har regeringen gett Folkhälsomyndigheten och Statens skolverk i uppdrag att uppdatera och vid behov komplettera åldersanpassat stödmaterial för undervisning inom området sexualitet, samtycke och relationer för alla skolformer (A2024/01235).

För att utveckla ungdomsmottagningarnas arbete gav regeringen i oktober 2025 Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att genomföra insatser för att utveckla ungdomsmottagningarnas arbete med ungas fysiska, psykiska, sexuella och reproduktiva hälsa (S2025/01846). I slutredovisningen av uppdraget pekade myndigheterna på att det finns variationer i hur ungdomsmottagningarnas verksamhet organiseras och bedrivs när det gäller uppdrag, styrning, huvudmannaskap, bemanning, målgrupper, åldersgränser och utbud av insatser. Myndigheterna konstaterar att det inte finns något sammanhållet kunskapsstöd till regioner och kommuner om ungdomsmottagningars verksamhet och insatser. Avsaknaden av ett sådant stöd riskerar enligt myndigheterna att försvåra en likvärdig och jämlik tillgång till verksamheten och dess insatser. I dag nås vissa grupper i mindre utsträckning, däribland unga män, unga med utländsk bakgrund, unga med skaligt bruk och beroende, unga hbtqi-personer och unga med funktionsnedsättning. Avsaknaden av ett sammanhållet kunskapsstöd kan även påverka möjligheterna till ändamålsenlig samverkan med andra aktörer och bidra till en otydlighet om ungdomsmottagningarnas roll i vårdkedjan och i stödsystemet.

För att stärka och utveckla ungdomsmottagningarna behövs ett tydligt och kunskapsbaserat basprogram för ungdomsmottagningarnas verksamhet och insatser.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen ska ta fram ett kunskapsstöd i form av ett nationellt basprogram för ungdomsmottagningar för att stärka och utveckla ungdomsmottagningarnas arbete med ungas fysiska och psykiska hälsa samt sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.

Syftet med basprogrammet är att ge kommuner och regioner ett tydligt stöd för hur ungdomsmottagningarnas verksamhet och insatser kan formaliseras och utvecklas samt skapa förutsättningar för en likvärdig och jämlik tillgång till ungdomsmottagningar i hela landet. I detta bör bl.a. ingå att ge förutsättningar för ökat stöd och enhetlighet i ungdomsmottagningarnas organisation och verksamhet samt till formalisering av samverkan mellan ungdomsmottagningarna och övriga berörda aktörer. I arbetet bör även vikten av att ungdomsmottagningarna ger adekvat information utvecklat utifrån begreppet prekonceptionell hälsa uppmärksammas, bland annat om hur fertiliteten och möjligheten att bli förälder påverkas av olika faktorer. Detta för att barn och unga både ska ges likvärdig information i hälsofrågor, om preventivmedel, abortvård, sexuell och reproduktiv hälsa ur ett tydligare fri- och rättighetsperspektiv, men också för att kunna göra informerade val kring frågor om barnafödande och familjebildning. Myndigheten ska även beakta frågor som är viktiga för barn och ungas hälsa ur ett helhetsperspektiv på hälsa. Socialstyrelsen ska utforma basprogrammet så att det kan följas upp på nationell, regional och kommunal nivå.

Inom ramen för arbetet med uppdraget ska ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet beaktas. Detta inkluderar de jämställdhetspolitiska delmålen om jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Vid uppdragets genomförande ska även funktionshinders- och barnrättsperspektivet beaktas.

När uppdraget utförs ska förslag från tidigare uppdrag och utredningar som har bäring på frågan tas tillvara, däribland uppdraget att samordna, stödja och följa upp genomförandet av den nationella strategin inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2025/00016) samt uppdraget att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga (S2023/02379).

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Alva Svensson

Kopia till

Förvaltningsavdelningen/EKA

Riksdagens socialutskott

Folkhälsomyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Sveriges Kommuner och Regioner